

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky

Věstník literární

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 39 (1910), No. 1, 61--63

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/123361>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1910

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

rovné, svislé s otvorem nahoře a dole, vypočte vždy součin z objemu a tlaku a přirovná výsledky.

V druhém případě, kde žák sám má „objeviti“ neznámý mu zákon neb určití číslo, kladu mu otázky, na něž má prováděním pokusu a pozorovanými daty odpověděti, a žádám pak úsudek neb výpočet z těchto dat. Jako jednoduchý příklad uvádím: „Doba kyvů malých jest nezávisla na hmotě.“ Žák určí dobu kyvu kyvadel různé váhy a téže délky a z pozorovaných dob *odvodí důsledek*. A jiný příklad: Žák rozpustí odvážené množství ledu ve vodě známé teploty a z pozorovaných dat *vypočte* skupenské teplo tání ledu.

Ovšem jest nutno přihlížeti k tomu, aby žák neupravoval si pozorovaná data tak, aby dosáhl správného výsledku snad mu známého, nýbrž jest vésti k tomu, aby našel příčinu chyby, jsou-li výsledky chybné.

Po těchto stručných úvahách rázu více všeobecného, popíši praktická cvičení, jak je provádím na gymnasiu smíchovském. Tím také vyhovuji přáním vysloveným mnohými pp. kollegy na letošním kursu universitním. (Dokončení.)

Věstník literární.

Recense knih.

Deskriptivní geometrie pro vysoké školy technické. Podle vlastních přednášek napsali *Vincenc Jarolímek* a *Bedřich Procházka*, řádní prof. c. k. vysoké školy technické. Praha, 1909.

Redakci byl zaslán od výboru České Matice technické tento přepis se žádostí o uveřejnění:

„Letošního roku rozhodl se výbor *České Matice technické* rozšířiti svou působnost a postarati se o to, aby vydány byly pro posluchače techniky české učebnice jednotlivých odborů technických věd.

Učebnice tyto určeny jsou v první řadě pro posluchače českých vysokých škol technických a nebudou rozeslány členům České Matice technické. Jest to v první řadě učebnice **Deskriptivní geometrie pro vysoké školy technické**, kterou sepsali professoři *V. Jarolímek* a *B. Procházka*, podle vlastních přednášek.

Z bohatého obsahu vyjímáme tyto hlavní stati: Promítání orthogonální a kotované. Axonometrie orthogonální. Promítání centrálné. Základy geometrie projektivné Theorie kuželoseček. O perspektivné kollineaci. O plochách druhého stupně. Plochy rotační. Plochy obalové a zborčené. Intensity osvětlení rovných. Isofóty na válci, kouli a kuželi. Isofóty ploch rotačních, přímkových a obalových. O pohybu neproměnného útvaru rovinného. O středech křivosti trajektorií.

Spis čítá 392 stran se 564 vyobrazeními v textu a bude vítanou pomůckou posluchačů českých vysokých škol technických a kandidátů učitelství deskriptivní škol středních.“

Aby účel knihy byl více objasněn, budiž připojen následující výňatek z předmluvy :

„Podnes nedostává se kompendií deskriptivní geometrie pro posluchače vysokých škol technických netoliko v jazyce českém, ale i jinojazyčných. Byly vydávány jednak učebnice pro školy střední, jednak zase obšírná díla vědecká, která podávala látky příliš mnoho a methodou studujícím namnoze nepřístupnou. Teprve v novější době uznána jest potřeba příruček pro studující škol technických, které by, obsahující látky jen tolik, kolik jí ve vyměřené tomu předmětu době skutečně lze zdělati, a užívající metody přesné sic vědecké, ale i snadno srozumitelné přihlížely zároveň k praktické potřebě techniků. Výsledkem této snahy jsou na př. kompendia „Vorlesungen über darstellende Geometrie“, jehož I. díl dle původního italského manuskriptu professora Gino Loria na universitě v Janově jazykem německým vydal r. 1907 prof. Fritz Schütte, a „Lehrbuch der darstellenden Geometrie für technische Hochschulen“ od prof. dra. Emila Müllera na vysoké škole technické ve Vídni (I. díl z r. 1908). Z týchž důvodův uvázali se i podepsaní ve zpracování svých přednášek k užitku posluchačů českých vysokých škol technických. Přítomný spis sleduje tedy docela jiný cíl, než vysoce záslužné, na širokých moderních základech zbudované dílo vědecké „Deskriptivní geometrie promítání paralelního“, professorem c. k. české university Janem Sobotkou českým jazykem sepsané. jehož I. díl roku 1906 vydaný doporučuje se co nejvšeleji všem, kdož důkladně vzdělati se hodlají v deskriptivní geometrii.

Výslovně třeba ještě připomenouti, že, přihlížejíce k účelu svrchu vytčenému, podepsaní nepojali do svého spisu elementy deskriptivní geometrie, pokud se vykládají na vyšších školách reálných, nýbrž naopak předpokládá se dokonalá známost základních pouček a konstruktivních úloh z obvyklého promítání orthogonálního, jmenovitě jak obsaženy jsou v učebnici prof.

V. Jarolímka, a mimo to z theorie kuželoseček tolik, kolik v deskriptivní a v analytické geometrii na reálkách se probírá.

Naproti tomu jsou elementy tyto doplněny statěmi, které dle starší osnovy druhdy na školách reálných byvše probírány, pozdějšími osnovami z r. 1879 a 1898 z učiva těchto škol jsou zcela vypuštěny. Jsou pak to jmenovitě tak řečená dvojná transformace průmětů, základy promítání centrálného a plochy rotační.

Mimo to pojaty do výkladův — po příkladě novějších odborných děl jinojazyčných — základy *geometrie polohy*, ale právě jen potud, pokud jich s výhodou znamenitou lze užití v theorii kuželoseček a ploch stupně druhého, a elementy *kinematiky*, pokud jsou důležitý ve strojnictví.“ —r.

Vypsání ceny z fondu Studničkova.

O cenu z fondu Studničkova, vypsanou v tomto „Časopise“ roč. 36., str. 77., konkurovala jedna práce, a to „*Přehledy pokroků fyziky za rok 1904, 1905, 1906*“, jež sepsali dr. Boh. Kučera, dr. Bohusl. Mašek, dr. Frant. Nachtikal, dr. Vlad. Novák, Stan. Petíra, dr. Frant. Závíška.

Tříčlenná výborem zvolená komise, skládající se z pp. prof. dra. Frant. Kolářka, vl. rady řed. Václ. Starého a dvor. rady prof. dra. V. Strouhala, navrhla výboru, aby cena z fondu Studničkova udělena byla práci konkurující.

* * *

Na základě usnesení výboru Jednoty ze dne 9. července 1909 vypisuje se znova konkurs na udělení

ceny z fondu Studničkova

v obnosu

200 korun.

Cena tato jest určena za českou v letech 1909—1912 uveřejněnou publikaci z *mathematiky*, *fyziky* nebo *deskriptivní geometrie*, a to pro členy Jednoty českých matematiků, kteří budou o cenu konkurovati.

Práce konkurující buďtež zaslány předsedovi Jednoty p. dvor. radovi dru. V. Strouhalovi, professoru české university